

Socijalna misel

JUNAŠKA BORBA INDIJE ZA SVOBODO
MAHATMA GANDI

L. IV. LJUBLJANA - GORICA ŠT. 4.

1925

„SOCIALNA MIŠEL“ izhaja vsak mesec. — Uredniki so: **Franc Terseglav, Andrej Gosar, Engelbert Besednjak.** — **Upravištvu se nahaja v Ljubljani, Jugoslovanska tiskarna, kolportážni odderek, Poljanski nasip št. 2.** — **Za Italijo je poverjeništvu v Gorici, Via Carducci št. 2.** — **Cena: Celoletno 40 Din, za Italijo 22 lir, ostalo inozemstvo 50 Din.** **Odgovorni urednik je Andrej Gosar v Ljubljani.**

Tisk Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani.

Mahatma Gandi (Joško Pokorn)
Kulturne naloge jugoslovanstva (Josip Jeraj)

Cvetličarna „Nizza“

Ljubljana, Prešernova 30

Dnevno sveže cvetje
na drobno in debelo

Sprejema naročila na šopke,
vence in aranžmaje

Fani Hvala

Zaloga pohištva

Ivan Dogan, Ljubljana

Dunajska c. 17 (Medijatova hiša)

priporoča svojo zalogo pohištva, kakor:
spalne sobe, jedilnice, kuhinjske
oprave in drugo po konkurenčnih cenah.
V zalogi so tudi vedno: **žimnice (mo-**
droci), žičnice, divani in vsi drugi v
tapetniško stroko spadajoči predmeti.
Deske za rezlanje.

Strojne tovarne in livarne d. d. Ljubljana

Dunajska cesta št. 35.

Leta 1767 ustanov. **zvonarna** Karlovška cesta 1.

Največja, najstarejša in najbolj vpeljana domača zvonarna, večkrat
odlikovana na razstavah v svetovnih mestih, kakor: v Parizu, na
Dunaju, v Pragi, v Trstu itd. Njeni prvovrstni zvonovi so razstavljeni
na vsakokratnih vzorčnih velesojmih v Ljubljani in v Zagrebu.

Najboljši material. Krasni glasovi. Kratek dobavni rok. Ab-
solutno konkurenčne cene. Ugodni pogoji. Zahtevajte cenik.

Joško Pokorn:

Evropska javnost je o Gandiju in sploh o indijskem osvobodilnem gibanju zelo slabo poučena, ker prihajajo vsa tozadevna poročila k nam skozi angleška glasila. Da pa ta ne morejo biti nepristranska, je jasno, ker so Angleži sami stranka v boju. Velika zasluga francoskega pisatelja Romain Rollanda je, da je s pomočjo svojih indijskih prijateljev in Angležev, Gandijevih oboževalcev, ter na podlagi izvirnih Gandijevih člankov v njegovem glasilu »Mlada Indija« in drugih njegovih spisov sestavil precej verno sliko o celotnem Gandijevem gibanju. Knjiga je izšla spopolnjena l. 1924. pod naslovom »Mahatma Gandhi«. Poleg te knjige, v kateri so navedeni vsi nadaljni viri, mi je služil še članek, ki ga je priobčil Evelyn Roy v mesečniku angleške delavske stranke »The Labour Monthly«, junijska številka 1922., pod naslovom: »The debacle of Gandhism«. Članek je izšel v času, ko so se Angleži ravno oddahnili od največje nevarnosti. Spodbudo in navdušenje mi je pa dalo predavanje dr. K. Knolla, profesorja na dunajski visoki šoli za svet. trgovino, ki je zamudil v okvirju predpisanih predavanj o angleški svetovni politiki 6 polnih ur samo pri Gandiju.

MLADOST MAHATME.¹

Mirne, temne oči, šibko telo, suhoten obraz in vstran štrleča ušesa. Nosi belo čepico, odeva se v belo raševino in hodi bos okoli. Hrani se s sadjem in rižem; pije samo vodo. Spi na golih tleh, spi sploh malo in dela brez prenehanja. Njegovo telo se zdi, da ne prihaja v poštev. Ničesar drugega ne zbudi na prvi pogled pri tem možu tako naše pozornosti kot izraz neskončne potrpežljivosti in ljubezni. Pearson, ki ga je srečal l. 1913. v Afriki, pravi, da spominja človeka na Frančiška Asiškega. Preprost je kot otrok, krotek in vljuden, celo s svojimi nasprotniki. Njegova največja čednost pa je brezmadežna odkritosrčnost. Svojih napak ne skriva, ne sklepa kompromisov, ne pozna nobene diplomatičnosti, izbegava vsak govorniški učinek.

Nikakor ni strasten govornik, njegova beseda je zelo mirna in počasna ter se obrača glavno na razum, toda v tej mirnosti postavlja svoje misli v najsvetlejšo luč. Njegov glas je sicer skoro enoličen, toda vsiljivo pošten. Nikdar ne pregiba svojih rok, komaj kdaj kak prst. Njegova osvetljena misel, ki se izraža v krepkih stavkih, prepričuje.

V bistvu je nezaupljiv do množice in občuti odpor proti mobokratiji, proti razuzdani druhalci, samo v manjšini se počuti dobro in srečnega v samoti, ko posluša »tihi svoj notranji glas, kateremu mora slediti.«²

¹ Mahatma pomeni: velika duša, najvišje bitje in one, ki se v ljubezni in spoznanju z njim združijo. Indijski narod je dal Gandiju iz globokega spoštovanja ta priimek.

² Te besede spominjajo na Sokratove. Gandhi je prestavil Platonovo apologijo na hindustanski jezik.

Tako izgleda mož, ki je vzbudil tristemilijonski narod, ki potresa angleško svetovno cesarstvo in ki je začel v zgodovini človeške politike največjo duhovno gibanje zadnjih dveh tisočletij.

Njegovo pravo ime se glasi Mohandas Karamchand Gandhi. Rojen je bil l. 1869. v Porbandarju ob Omanskem zalivu iz bogatih, izobraženih in uplivnih staršev. Njegovo mater primerjajo s sveto Elizabeto: postila se je, dajala miloščino in stregla bolnikom. Vzgojen je bil od bramanov džajniške sekte, koje glavni nauk se imenuje »ahimsa«, kar pomeni po naše: ne prizadejati hudega, nobenemu živemu bitju ne napraviti nikakega nasilja. Sploh odklanjati sirovo silo. Ta nauk je Gandhi pozneje zmagovito zastopal v svoji politiki.

Poročili so ga še kot otroka. Ko je dokončal doma v Indiji študije, je odšel 19 let star v London, da se posveti pravu. Preden se je napotil, je moral svoji materi obljubiti, da se bo tudi v tujini vzdržal vina in žensk. Jeseni 1888. je prišel v London in prve mesece svojega bivanja se je poskušal prilagoditi tamkajšnjemu običaju, hotel je postati angleški žentlemen. Porabil je veliko truda in denarja, toda njegovo prizadevanje je ostalo brezuspešno. Vrnil se je sam vase, začel študirati sveto pismo in pa indijsko sveto knjigo, bagavad-gita; opajal se je z njima in našel notranji mir. Bagavad-gita je bila lučka, ki jo je potreboval mali Indijec v »izgnanstvu«. Postal je spet veren in spoznal je, da zanj ni nikjer drugje rešenja kot v hindski veri. S preziranjem se je obrnil od evropske »kulture«, spoznavši jo od blizu.

Dokončavši študije se je vrnil domov in odprl v Bombeju odvetniško pisarno, vendar si je takoj izgovoril, da slučajev, ki nasprotujejo njegovi vesti, ne bo zastopal. V Bombeju se je seznanil z dvema odličnima indijskima državnikoma, s Parzom Dadabajem in profesorjem Gokálejem, ki sta bila oba prešinjena ljubezni do Indije in mojstra modrosti. Dadabaj je krstil in vodil mladostno navdušenost Gandijevo in ga učil, kako se more uporabljati verski nauk ahimse tudi v političnem življenju, kako more tudi v politiki biti resnicoljubnost, poštenost in ljubezen močnejše in nevarnejše orožje kot pa nasilje in lažnivost.

APOSTOL MED ROJAKI V JUŽNI AFRIKI.

Naključje je hotelo, da se je Gandiju kmalu nudila prilika, da preiskusi svojo moralno moč in pokaže svojo politično nadarjenost. L. 1893. ga je neki slučaj iz odvetniške službe poklical v Južno Afriko. Živelopa je tisti čas tam okoli 150 tisoč Indijcev, ki jih je tja privabil dober zaslužek. Dotok tujcev je vzbudil med ondotnimi Angleži in Holandci strah za njihov obstoj. Začelo se je sistematično preganjanje. Vlada in zasebniki so skušali napraviti Indijcem življenje v Južni Afriki (Natal, Transval) neznosno z ogromnimi davki, ponižujočimi policijskimi odredbami, javnimi žalitvami in celo s pustošenjem, ropanjem in linčanjem, sploh na najbrezobzirnejši in najbolj nečloveški način, kot ga znajo le Angleži, kadar jim gre za obstanek.

Tak je bil položaj njegovih rojakov, ko je Gandhi prišel v Pretorijo. On sam ni prej ničesar vedel o tem barbarstvu in lahko si predstavljamo njegovo razočaranje, ko je došel v Natal in so kljub njegovi akademski izobrazbi in ugledu, ki ga je užival v Indiji, ravnali ž njim kot s psom. V hotelih in vlakih n. pr. so ga vrgli pred vrata, ga povsod zmerjali, klofutali, obricali itd. Gandijeva antipatija do belokožcev in njihove »kulturnosti«³ je postala še večja, hotel se je takoj vrniti nazaj v Indijo, toda pogodba z njegovim klijentom ga je vezala, da je moral ostati celo leto v Afriki in v tem času je našel oblast nad samim seboj.

Ko se je po poteku pogodbe hotel vrniti domov, je v zadnjem trenutku zvedel, da pripravlja vlada zakon, s katerim naj bi se vzela Indijcem vsa svoboda. Njegovi rojaki so bili zelo demoralizirani, niso imeli nobenega voditelja in so bili čisto brez vsakega odpora proti angleški nasilnosti. Gandhi je sklenil ostati in se žrtvovati za svoje brate. Zdaj se začne junaška borba vesti proti nasilju države in brutalnim množicam. Ker je bil v tistem času odvetnik, je začel pravno dokazovati nezakonitost družabnega izključevanja Azijatov in zmagal je kljub najsilnejši opoziciji, čeprav ne dejansko, pa juridično pred javnim mnenjem v Londonu in Natalu. Pošiljal je vloge z neštevilnimi podpisi na vlado, ustanovil indijsko skupščino v Natalu, društvo za indijsko vzgojo in končno še časopis »Indian Opinion«,³ ki je izhajal v angleškem in treh indijskih jezikih. Ko to ni nič pomagalo, je odložil odvetniško službo in je postal delavec, da bi mogel biti bližje trpinom s tolažbo in obrambo.

AHIMSA: NON VIOLENCE (NENASILJE).

Začel je učiti med tem trpečim ljudstvom svoj evangelij; kako uporabljati nauk a h i m s e, ne-nasilja, v političnem življenju. »Mi se borimo proti krivici, nasilju in zverinstvu Angležev; prvi predpogoj, da smo k temu upravičeni, je, da sami ne delamo nasilja in krivice. Če velja zakon sile, potem je čisto pravilno, da nas Angleži stiskajo, ker so močnejši, toda če mi obsojamo zakon sile kot zverinski zakon in priznavamo, da je edino načelo, ki mora vladati med ljudmi, ljubezen in dobrota, tedaj moramo mi prvi začeti z odpuščanjem in ljubeznijo. Na vsa nasilja in hudobije, ki jih nam Angleži prizadenejo, odgovorite, bratje, z ljubeznijo in dobroto. Nikdar se ne jeziti, ne se maščevati! Samo na ta način postane naša borba res človeška in pravična. Nasilje je zakon zveri, ne-nasilje pa moč duha, moralna hrabrost. Nasprotnika je treba pridobiti z žarki ljubezni, izhajajočimi iz prepričanja. Naj je človek še tako trd, v ognju ljubezni se bo stopil, če se pa ne bo, ogenj ni bil dovolj močan. Sila nikdar ne prepriča, temveč zbudi spet silo, mi pa moramo vplivati na naše zatiralce, da jim umsko dokažemo njihovo krivičnost, z ljubeznijo pa ganemo njihova srca. Naš vrhovni zakon je resnica; boljše je, da

³ Indijska misel.

ostanemo sužnji, kot da bi si pridobili prostost z lažjo. Vendar se ni treba bati, ker ljubezen in ne-nasilje je močnejše orožje kot pa laž in nasilnost, samo vaditi se moramo v potrpljenju in trpljenju. Prva zahteva naše borbe je neustrašenost. Kdor se bori z nami z orožjem a h i m s e, se ne sme bati ne trpljenja, ne kazni, ne uboštva, ne smrti, ne oblasti, ne vlade, ne narodov. Potom trpljenja bomo s samozatajevanjem dosegli svobodo. Kazni in nasilja imajo samo toliko časa zmisel, dokler se jih bojimo, zato jih je treba smatrati v naši borbi kot bi jih ne bilo. Če bodo Angleži videli, da s kaznovanjem in zapiranjem ne dosežejo svojega namena, da nas ne odvrnejo s kaznovanjem od naših teženj, da sprejemamo vse to z veseljem, potem nima zanje nobenega zmisla več, kaznovati in zapirati. Pokazati moramo, da nobena fizična sila na svetu ni zmožna ukrotiti naše volje. Ko bodo Angleži videli, da ne pomaga nobena grožnja s še tako hudo kaznijo, da bi se njihove krivične naredbe bolj vestno izpolnjevale, ko bodo videli, da nam s svojim fizičnim kaznovanjem ne store sploh nič hudega, da z veseljem vzamemo vse trpljenje nase, ker vemo, da trpimo za dosego svoje svobode, bodo kmalu začeli drugače postopati z nami. Za vladanje je treba zmirom dveh: vlade in vladancev. Če vladanci nočejo, ni mogoče nad njimi vladati. Da je vladam tako lahko krotiti svoje podložnike, to je samo zaradi tega, ker so le-ti bojazljivi, in se bojé vsakega najmanjšega fizičnega trpljenja. Jaz pa vam oznanjam evangelij ljubezni in trpljenja, ki daje nepremagljivo silo, s katero je Kristusov križ in njegova majhna čreda osvojila svet.«⁴

Tako je učil Gandhi svoje sotrpine po rudnikih in tovarnah in po poljih. Nam zapadnjakom, ki smo navajeni čisto drugačne politične borbe in bi se vsakomur smejali, kdor bi predlagal vpeljavo krščanske pravičnosti in ljubezni do bližnjega v politično taktiko, se gotovo zdi precej nezmislno Gandijevo početje. Tudi Angleži so se izprva smejali in začeli še bolj pritiskati.

Nato je Gandhi l. 1904. ustanovil v Phönixu pri Durbanu po vzorcu Tolstega poljedelsko naselbino.⁵ Trumoma so prihajali zatiranci iz rudnikov in tovarn. Gandhi je sprejel vsakogar, kdor je pristal na njegov nauk, obljubil resnicoljubnost, ne-nasilje, uboštvo, čistost in popolno neustrašenost. Sam je opravljal najnižja dela. Na ta način je hudo zadel industrijo v Južni Afriki, ker je začelo primanjkovati delavcev. Bila je to neke vrste verska stavka. Gandhi je rekel: S tistim človekom, ki dela krivico in se obnaša proti svojemu bližnjemu kot zverina, nočemo imeti nič opraviti, z njim ne bomo sodelovali, temveč se umaknemo. Samo v enem slučaju ne: kadar je v stiski in nevarnosti.

⁴ Gandhi je sam izjavil nekemu anglikanskemu duhovniku, da se ima za svoje politično prepričanje veliko zahvaliti pridigi na gori iz sv. pisma.

⁵ Tolstoj, ki je vedel za Gandijevo politično borbo v Afriki iz njegovega glasila »Indian Opinion«, je dopisoval z Gandijem. Ta pisma je priobčil Pavel Birjukov pod naslovom: »Tolstoj in Vzhod«.

Čemur se moramo najbolj čuditi in kar kaže najbolj Gandijevo moralno veličino, je dejstvo, da je vsakokrat, kadar je pretela Angležem kaka nevarnost, zaklical svojim rojakom: Zdaj ne velja ne-sodelovanje,* naši bližnji so v nevarnosti, pojdimo jim pomagat. L. 1899. v burski vojski je Gandhi organiziral indijski oddelek Rdečega križa in je bil dvakrat pohvaljen v dnevnem povelju; l. 1904., ko je razsajala v Johannesburgu kuga, je s svojimi rojaki spet pritêkel na pomoč in organiziral bolnišnico. Tudi l. 1908., ko so se Angležem uprli domačini, je prihitel na pomoč in dobil zaslužno svetinjo z javno pohvalo.

Toda vse to Angležev ni ganilo, narobe, še bolj so besneli, videč svojo onemoglost nad moralno močjo njihovih zatirancev. Kmalu so bile vse ječe polne indskih rudarjev, toda vse brez uspeha: ljudje, prešinjani od Gandijevega evangelija, so prepevaje šli v zapore in se sami hodili nanzanajat. Zdelo se je, kot bi imeli zapori privlačno silo. Umori, mučenja, vse ni pomagalo nič. Med tem je pa Gandhi, ki je bil sam večkrat zaprt, organiziral vse narodnosti, Kitajce, Zamorce, domačine in Indijce proti Angležem. Prirejal je velikanska zborovanja in stavke ter l. 1913. celo enkrat demonstrativni pohod čez celo natalsko pokrajino.

Čarobna moč volje je zmagala in sila je upognila svoje koleno pred junaško krotkostjo. Vse gospodarsko življenje je začelo zastajati v Južni Afriki, uprava je zalezla v popoln nered, javno mnenje Azije in Afrike se je začelo zanimati za gibanje, iz Indije so prihajali ogorčeni glasovi. Na intervencijo dveh poštenih Angležev Andrews a in Pearson a je bila poslana posebna kraljeva komisija v Južno Afriko, in ta komisija je pristala na vse točke Gandijevih zahtev. Leta 1914. je izšel kraljev odlok, ki je znižal davke in zagotovil svobodo in enakopravnost drugokožcev z Angleži in Buri.

ZA SAMOVLADO INDIJE (SVARADŽ).

Gandí se je vrnil domov s slovesom preizkušene in zmagovitega voditelja. Takrat je živel tudi v Indiji že precej močno narodnostno gibanje; po zmagi Japoncev nad Rusi so začeli namreč azijski narodi dvigati glave. Vendar praktični Angleži so rekli, da bo najbolje, če vodstvo indijskega narodnega gibanja vzamejo sami v roke. Tako sta že l. 1980. dva angleška politika A. O. Hume in Sir William Wedderburn, oba liberalna viktorijanca, ustanovila nekako indijsko narodno zastopstvo, potujoči »Vseindijski narodni zbor« (All Indian National Congress), ki se je sestajal vsako leto v drugem mestu in razpravljal o važnih vprašanjih indijske javnosti, seveda brez vsake politične oblasti. Ta narodni zbor je ohranil naklonjenost do angleškega gospodstva, vendar se je prav po japonski zmagi razvila v njegovem

* Prestava angleške besede Non-Cooperation (izg.: nonkooperéjšn), s katero so označevali Gandijevo politično pasivno rezistenco.

naročju krepka skrajnostna stranka s v a r a d ž i s t o v,⁷ ki je našla velik odmev v deželi. Zahtevali so politično svobodo, vendar o obliki še niso bili edini; nekateri so zahtevali popolno neodvisnost, kot jo imajo Japonci, drugi pa samo večjo besedo pri upravi in zakonodaji, nekako avtonomijo v našem zmislu ali kot jo uživajo drugi angleški dominijoni.

Gandi je obljubil svojemu nekdanjemu učitelju Gokaleju, ki je bil zdaj vodja zmerne struje v Vseindijskem narodnem zboru, da se ne bo vmešaval prej v domače politične razmere, dokler ne bo prepotoval vse Indije in se poučil natančno o položaju. Toda še preden se je mogel Gandi udeležiti, se je začela svetovna vojna. Angleži so jo oznanili kot sveto vojno, ki se bori za pravico, in tedanji indijski podkralj Lord Čelmsford ter državni podtajnik za Indijo Montagu sta uradno obljubila Indijcem, če jih bodo podpirali, da jim bodo dali po končani vojni ustavno vlado in izpolnili najvažnejše njihove zahteve glede svaradža, samovlade. Indijskim mohamedancem, ki so bili še posebno v veliki razdvojenosti, ker bi se morali boriti proti svojemu vrhovnemu verskemu poglavarju, turškemu sultanu, so Angleži obljubili, da bo le-ta obdržal, četudi bi bil premagan, evropsko Turčijo, varstvo nad svetimi mesti izlama ter fevdno pravico nad Arabijo, Mezopotamijo, Sirijo in Palestino.

Na ta zagotovila se je Indija odzvala v ogromnem številu, toda po končani zmagoslavni vojni, ko je bila nevarnost pri kraju, so Angleži čisto pozabili na svojo moško besedo, se niso zmenili za indijske zahteve ter so narobe z zloglasnim Róletovim zakonom (Rowlat Bill) celo podaljšali vojno stanje v Indiji, uvedli nanovo tajno policijo in cenzuro. Indija se je tresla od gneva in začela se je revolucija, ki jo je vodil Gandi.

»VELIKI GREH« — »EVROPA NI KRŠČANSKA« — »ŽELEZNA SRCA ŽELEZNE DOBE«.

Ceprav je imela Indija dobre voditelje,⁸ se je Gandi pridružil gibanju, kot sam pravi, »da ga obvaruje pred nasiljem«. S tem da se je Gandi postavil na čelo »revolucije«, je dobilo indijsko narodno gibanje ter stremljenje po samovladi, svaradžu, čisto drugo smer in nov pomen. Drugi indijski prvaki so imeli pred očmi nacionalizem po našem zapadnem vzorcu, njihov ideal je bila svobodna, civilizirana, močna narodnostna država, ki naj bi bila tako organizirana in naj bi zasledovala iste smotre, kot naše države in narodnosti v Evropi. Toda Gandi se je odločno uprl takemu naziranju, rekoč, da pomeni zapoditi Angleže in ustanoviti take vrste državo »uničiti tigra, pa prevzeti tigrovo naravo nase«. Gandi ne sovraži Angležev, temveč angleško (sploh evropsko) civilizacijo, ki jo imenuje kratkomalo »veliki greh«.

⁷ Sva-radž pomeni isto kot angleška beseda Home Rule ali po naše samovlada.

⁸ Omeniti je treba nadarjenega indijskega državnika in učenjaka - matematika obenem, Lokamanjo Bal Gagandar Tilak-a, ki bi se gotovo zvezel z boljševiki, da ni l. 1920. umrl.

»Evropska civilizacija je civilizacija samo po imenu, po nekem hindskem izrazu pomeni črno stoletje, stoletje teme. Iz telesnih dobrin napravljaja edini smoter življenja, ne briga se pa za duševne dobrine. Evropce napravljaja blazne, podložne denarju in nesposobne za mir in vsako notranje življenje. Pekel je za slabotne in delovne sloje, izpodkopa življensko silo narodov. Satanska civilizacija se bo sama razdejala, ona je pravi sovražnik Indije, veliko bolj kot pa Angleži; ljudje sami na sebi niso slabi, temveč bolni na svoji civilizaciji.«

»Zadnja vojna je pokazala satansko naravo civilizacije, ki vlada danes v Evropi. Vsi zakoni javne morale so bili kršeni po zmagovalcih v imenu čednosti, nobena laž ni bila prenizka. Vzrok vsemu temu je materializem. Evropa ni krščanska, služi mamonu.«

Ne samo da je Gandhi prepričan o neplodnosti gole presaditve zapadne kulture na indijska tla, ker mora vsak narod graditi in črpati predvsem iz sebe in le potom temeljite asimilacije brez škode prevzemati od drugih narodov; on odločno zanikava nadrejenost toli hvalisane evropske civilizacije nad tisočletno globoko religijozno kulturo Indije. Duh evropske civilizacije je popolnoma tuj indijski duševnosti, zato ne more nikdar obroditi dobrega sadu na indijskih tleh. Vsak narod ima drugačno dušo, drugačno zgodovino in zmožnosti, zato so tudi kulture — sadovi teh duševnosti, zgodovin in zmožnosti — različne pri različnih narodih, čeprav so samo pota do istega smotra. Ustvarjati pa mora vsak narod samo iz sebe; kar lahkomišljeno prevzame od drugod, mu ne more nikdar dati ustvarjalne sile. Zato se zdi Gandiju blazno, kar pavšalno posnemati evropske vzorce, ko poleg tega Indijcem pri njihovem domačem duševnem bogastvu tega niti treba ni.

Vendar četudi Gandhi ne bi bil o tem dejstvu prepričan, so ga skušnje v Londonu, Južni Afriki in svetovni vojni ter knjige raznih evropskih velikih duhov prepričale, da je Indijo treba predvsem obvarovati evropske civilizacije, ker pomenja zaradi svojega materializma strup zanjo. Posebno proti onim se Gandhi obrača z vso odločnostjo, ki hočejo vpeljati v Indijo industrijo po našem vzorcu. Stroje imenuje »železna srca železne dobe«, »tega malika je treba Indije najprej osvoboditi«.

»Bolje je kupovati ménčestersko sukno, kot pa zidati v Indiji ménčesterske tovarne. Indijski Rokfeler bi ne bil nič boljši od ameriškega.«

Ko so mu nekateri ugovarjali, da se Indija ne sme upirati napredku in industrializaciji, češ, da le na ta način more doseči popolno svobodo, je Gandhi odgovoril: »Tisočletja obstoja Indija neomajana med valovi kraljestev. Pred tisoč leti si je priborila umetnost samovladanja in vednost o sreči. V tem se nimamo ničesar učiti od drugih. Spoštljiva orodja, plug in kolovrat in prvotna domača vzgoja so prinesle našim prednikom močrost in blagostanje. Vrniti se moramo k preprosti, seveda ne naenkrat, počasi in potrpežljivo. Vsakdo naj daje dober zgled.«

Težko je nepristransko presoditi pravilnost Gandijevega naziranja o napredku in zapadni civilizaciji. Priznati moramo, da marsikatera obtožba kaže bridko resnico, vendar težko se je sprijazniti z njegovim idealom povratka človeške družbe k prvotni preprostosti. V tej točki se Gandijevo naziranje najbolj ostro križa s prepričanjem pesnika Tagoreja, ki zastopa mnenje sodelovanja vseh kultur.

Temu odgovarjajoče je tudi Gandijevo naziranje o smotru narodnostnega gibanja, kateremu ni glavni namen fizično močna država, ki tekmuje z ostalim svetom v tehničnem napredku, ima močno armado in velik političen vpliv. Gandhi razume narodnost kot notranjo vez ljudi, ki težijo za duševno izpopolnitvijo in moralnim napredkom in si ustvarjajo iz svoje individualnosti pot k popolnosti, do — Boga. Gandijevo politično delovanje ima vseskozi versko barvo, zmirom se bori v prvi vrsti proti krivici in nasilju za zmago ljubezni in pravice. Večkrat se je izjavil, da veliko rajši vidi, da ostane Indija pod tujčevim jarmom, kot pa da bi si pridobila prostost z nasiljem in lažjo. Obenem je pa prepričan, da njegov boj ne gre samo za Indijo, temveč za vse človeštvo; veruje, da ima Indija poslanstvo za svet. Pokazati mu mora pravi napredek, ki obstoja v notranjem izpopolnjenju, prinesiti mu mora srečo, ki se nahaja v duševnem bogastvu. Boj Indije velja nasilju in materializmu Evrope, zmaga ljubezni in ne-nasilja bo zmaga Indije. »Moja vera ne pozna zemljepisnih meja«, je vzkliknil Gandhi.

Ta njegova religiozna podlaga je bila poleg dvajsetletne politične izkušnje v Afriki najtrdnější temelj, na katerega se je opiral po letu 1919., ko je postal voditelj trisotmilijonskega naroda. Prvi njegov politični čin, ki ga je odredil februarja l. 1919., ko je v Indiji vse vrelo ogorčenje nad Róletovim zakonom, je bil splošen enodnevni hartal po celi deželi. Hartal pomeni po naše delopust, dan molitve in posta. Indija naj z resnostjo in s svetim navdušenjem v srcu začne borbo za svobodo. Gandhi je imenoval to borbo po prav istem načinu, ki smo ga spoznali že v Afriki, *satiagraha*⁹ ali pravična težnja. Glavno načelo je bilo ne-nasilje, pravica, brezpogojna resnica in neustrašenost pred kaznimi in sploh vsako silo. Napade se pa sovražnik na ta način, da se oni zakoni, ki so krivični (v tem slučaju Róletovi o podaljšanju vojnega stanja itd.), ne pripoznajo, ne izpolnjujejo in se človek sploh obnaša, kot bi jih ne bilo. Če to ne pomaga, se to »ne-izpolnjevanje«¹⁰ razširi še na druge zakone. Osnova se je poseben *satiagraha*-odbor, ki je določal in razglasil tiste zakone, ki jih pripadniki gibanja ne smejo izpolnjevati.

⁹ Pomeni isto kot ahimsa ali pa kot angleški besedi *Non-Violence* (izg.: nonvájolens) in *Non-Resistance* (izg.: nonrezistens), ki sta prestavi indijske besede ahimsa; z njima so Angleži označevali Gandijevo politično metodo.

¹⁰ Angleži imenujejo to fazo Gandijeve borbe *Non Acceptance* (izg.: non-akseptens), kar pomeni neizpolnjevanje (namreč krivičnih zakonov).

SVETA BORBA SE ZAČNE.

S tem, da je Gandi začel politično borbo z verskim činom, odredbo splošnega hartala, je ganil indijsko ljudstvo v dno duše. Imel je neverjeten uspeh. Prvikrat so se združili vsi sloji (kaste) v eno gibanje. Indija je našla spet samo sebe. Skoraj povsod se je ohranil mir, le v Delaju (Delhi) so se zgodile neke nerednosti. Gandi se je napotil tja, toda vlada ga je ustavila in dala peljati nazaj v Bombe (Bombay). Vest o njegovi aretaciji je pa povzročila nemire v Pandžabu, v mestu Amrítcaru je prišlo celo do pustošenj in ubojev. Angleški general Dájer (Dyer) je nato zasedel mesto, napravil spet red in proglasil vojno stanje nad mestom. Ker je bil pa drugi dan neki hindovski praznik, se je zbralo v mestu veliko število ljudi iz okolice, ki niso vedeli za prepoved zborovanja. Na nekem trgu sredi mesta je general Dájer nato obkolil s svojim vojaštvom množico, v kateri je bilo veliko žena in otrok, ter je zapovedal streljati vanje, dokler ne poide strelivo. Mrtvih je bilo okoli 600 in približno toliko ranjenih. Dájer pa je divjal še dalje, razglasil obsedno stanje nad vsó deželo, strahovalni polk je ropal in pustošil ter moril po Pandžabu, letalci so metali bombe, spoštovane Indce so gnali pred vojna sodišča, jih topli, sramotili itd.

Vojaški cenzuri se je posrečilo, da je za več mesecev preprečila, da bi se širile vesti o strahotnih dnevih v Pandžabu, vendar ko se je končno zvedelo po deželi, se je ogorčenje in gnev nad Angleži še povečal. Angležev samih je bilo sram; sestavljena je bila komisija, ki naj bi preiskala dogodke in kaznovala krivce, toda indijska vlada je medtem, ko se je stvar malo polegla, izdala imunitetni zakon za obrambo uradnikov (Indemnity Act), kriví častniki niso samo ostali v službi, ampak so dobili celo nagrado.

Ob istem času je začelo vreti med Mohamedanci zaradi neizpolnjenih obljub, ki so jih dali Angleži glede Turčije in sultana. Začeli so tako imenovano kalifatsko gibanje in so zahtevali od Angležev, da se zoperstavijo ponižujočim mirovnim pogojem, ki so bili stavljeni od mirovne konference turškemu sultanu, ki je njihov vrhovni verski poglavar. Gandi je pograbil to priliko, da spravi Hinde in Mohamedance, ki so si bili že od nekdaj smrtni sovražniki, in jih navduši za skupni boj zoper skupnega nasprotnika. Izjavil je, da smatrajo Hindi zadevo Mohamedancev za svojo; »če hočejo Hindi, Parzi, Kristjani, Mohamedanci in kdorkoli že kot en narod skupno živeti, mora postati zadeva posameznika zadeva vseh; treba je le, da je stvar pravična«. Gandi je dosegel spravo in to je bila pač ena izmed največjih pridobitev za indijsko osvobodilno gibanje, ker ravno spor med Mohamedanci in Hindi, ki so ga Angleži skrbno izrabljali in netili, je bil eden največjih ovir za vsako uspešno borbo za svobodo. Bratsko navdušenje med obema nekdanjima sovražnikoma je postalo tako veliko, da je v novembru leta 1919. veliki vseindijski kalifatski konferenci predsedoval Hind Gandi. Mohamedanci

so zahtevali najodločnejše ukrepe proti Angležem, da se pretrga vsako sodelovanje z vlado po Gandijevem afriškem vzorcu, dokler se ne bodo izpolnile indske zahteve.

Angleži so se ustrašili. Izdali so Montagu-Čelmsfordovo »Indian Reform Act«, reformni zakon o ustavi, ki je podelil indijskemu ljudstvu nekaj pravic in odgovornosti v osrednji in pokrajinskih vladah. Na podlagi tega zakona naj bi se izvolil od Indijcev »cesarski zakonodajni zbor« (Imperial Legislative Assembly), v katerega pa bi vlada imenovala polovico članov. Prav tako naj bi se izvolili po pokrajinah pokrajinski zakonodajni sveti (Provincial Legislative Councils). Ta Montagu-Čelmsfordov reformni zakon je predstavljal nekako delno izpolnitev obljub, ki so jih dali Angleži indijskemu narodu med vojno. Kralj je s svojo proklamacijo v decembru 1919 potrdil ta zakon, povabil indijsko ljudstvo in uradništvo k upravnemu in zakonodajnemu sodelovanju na podlagi nove »ustave« ter je naročil indijskemu podkralju, naj podeli splošno pomiloščenje političnim jetnikom.

Gandi, čigar srce je tako zelo sprejemljivo za velikodušje, je videl v tem koraku angleške vlade pripravljenost, da popravi svoje krivice in začne čisto novo politiko. Zato je pregovoril vseindijski narodni zbor, da je ponudbo angleške vlade za sodelovanje sprejel.

Vendar so Angleži kmalu pokazali, da nikakor ne mislijo tako iskreno, kot si je predstavljal Gandi. Indijski podkralj se ni zmenil za pomiloščenje, nasprotno, preganjanje in zapiranje se je nadaljevalo. V maju 1920 so zvedeli indijski mohamedanci uničujoče mirovne pogoje za Turčijo, obenem je bilo za teh dni izdano uradno poročilo o že omenjenem amricarskem pokolju. Zdaj je bila mera polna.

NON-COOPERATION NA VIŠKU. — NOBENEGA NASILJA.

Dne 28. maja 1920 se je sestal v Bombeju kalifatski odbor, ki je soglasno sklenil, da prekine vsako zvezo z vlado in proglasi popolno »ne-sodelovanje« (Non-Cooperation) v obliki, kakor jo je Gandi zmagovito preizkusil v Afriki. Skupno zborovanje Indijcev in mohamedancev koncem junija istega leta v Ahmedabadu je sklep potrdilo, vendar so dali podkralju mesec dni časa, da se premisli.

Dne 28. julija je Gandi razglasil po celi Indiji, da se začne Non-Cooperation 1. avgusta, prejšnji dan 31. julija pa naj praznuje vsa dežela splošni hartal. Ponovno je naglasil, da je bistveni pogoj za vsakega, ki se gibanja udeležuje, priznanje a h i m s e, to je pravice, resnice, neustrašenosti ter izbegavanje vsakega nasilja. Vladati mora red in ljubezen. Nasprotnika je treba moralno premagati s sredstvi človeka vredne borbe. Da je tudi ta borba učinkovita, je dokazala Južna Afrika. Prva stopnja Gandijevega gibanja v Indiji je bila že imenovana satyagraha, to je odklanjanje izpolnjevanja krivičnih zakonov, »Non-Cooperation« pa gre dalje in pomeni popolno odklonitev aktivnega sodelovanja z vlado. Gandi

je predpisal sporazumno z »Non-Cooperation«-odborom, da mora vsak pripadnik s 1. avgustom;

1. odpovedati se vsem naslovom in častnim službam;
2. odkloniti vsako udeležbo pri vladnih posojilih;
3. odreči se uporabi angleških sodišč. Vsi spori se morajo rešiti potem narodnih razsodišč, kojih razsodbe so nepreklicljive;
4. bojkotirati angleške šole;
5. bojkotirati cesarski zakonodajni svet, nobenih volitev se ne udeležiti;
6. ne udeleževati se uradnih sprejemov in sploh odklanjati vsako javno funkcijo;
7. izstopiti iz vsake meščanske in vojaške službe;
8. »Svoji k svojim«. Kupovati in rabiti samo doma narejeno blago (svadeši).¹¹

Torej res popolno »ne-sodelovanje«, vendar to še ni tako imenovana civilna dezobediencia, ker Gandhi ni še zapovedal Indijcem, da davkov ne smejo plačevati. V tem oziru je še zmirom čakal.

Dne 1. avgusta 1920 je dal znamenje za pričetek gibanja z znanim pismom na podkralja, v katerem mu vrača vsa odlikovanja in častne naslove. Njegovemu zgledu je nemudoma sledilo več sto uradnikov in zaprosilo za odpustitev. Na tisoče učencev je zapustilo šolski pouk. Sodišča se niso več uporabljala in šole so se izpraznile. Vseindijski narodni zbor, ki se je zbral septembra v Kalkati k izrednemu zasedanju, je odobril z veliko večino odredbe Gandija, ki je potoval po deželi s svojim mohamedanskim prijateljem Mavlana Šavkat Alijem, kjer sta bila povsod z velikanskim navdušenjem pozdravljena. Od vseh strani so prihajala Gandiju pisma, da naj začne z dejansko revolucijo, z oboroženo silo, toda Gandhi je izjavil, da misli iskreno s svojo miroljubno borbo, ker je prepričan, da bo zmagala. »Angleže je treba prepričati, da ne delajo prav, sila pa nikdar ne prepričuje, temveč ponižuje tistega, ki jo rabi, in rodi spet silo. Naše orožje je ljubezen, potrpljenje in samozatajevanje. Odrekli smo se vsakemu sodelovanju z vlado, ker lahko živimo brez nje, ona ne more živeti brez nas.«

Vendar Gandhi je takoj v začetku povdaril in tudi dejansko pokazal, da »Non-Cooperation« ne pomeni samo pasivne rezistence, golega zanižanja sodelovanja in udeleževanja, temveč da mora biti »Non-Cooperation« tvorno gibanje, ki ustvarja novo Indijo. V tem zmislu je tudi takoj, ko so pretrgali vezi z angleško vlado, začel delovati.

¹¹ Borba za gospodarsko osamosvojitve se imenuje z indijskim izrazom *svadeši*. Po naše bi se to reklo najbolj primerno: Svoji k svojim.

POZITIVNO DELO ZA POVZDIGO INDSKEGA NARODA. — GOSPODARSKA OSAMOSVOJITEV. — DUHOVNA OBNOVA.

Ko se je decembra istega leta sešel v Nangpurju vseindijski narodni zbor, se ni razpustil zaradi proglasitve ne-sodelovanja, kot so to upali Angleži, temveč se je proglasil za vrhovno narodno oblast, ki ima namen doseči samovlado indijskega naroda (Hind svaradž) z vsemi mirovnimi in ustavnimi sredstvi. Dal si je novo ustavo in podrobno izdelal razdelitev oblasti. Vsakih 50.000 duš naj voli enega poslanca v »vseindijski narodni zbor« (vseh poslancev je bilo 6173), ki se sestane kot do tedaj vsako leto enkrat, potrdi ali zavrže sklepe, ki so jih storili odbori med letom, reši najvažnejša politična vprašanja, izdela program za bodoče leto in izvoli 350 poslancev v »odbor vseindijskega narodnega zbora«, ki ima med letom izvajati očrtano politiko. Ta odbor pa spet izvoli 15 članski permanentni »izvršilni odbor«, ki ima podobne funkcije kot naša ministrstva, je odgovoren glavnemu odboru, ki ga lahko poljubno odstavi.

Poleg tega osrednjega ustroja oblasti so bili osnovni »pokrajinski odbori« (21 po številu) in v vsaki pokrajini spet »krajevni odbori«. V vseh teh odborih so nastavljeni narodni delavci in uradniki. Stroški se krijejo iz posebnega »svaradž-sklada«. Volivno pravico ima vsakdo, ki je izpolnil 21. leto, ima 4 anas premoženja ter priznava načela in metode »Non-Cooperation« borbe. Na ta način je bila ustanovljena država v državi. Vendar ne samo uprava, tudi narodna razsodišča, šole, posebni brambeni oddelki so začeli delovati, med tem ko se za vse angleške politične naprave nobeden ni več zmenil; vendar s silo proti njim nastopati je bilo prepovedano.

Toda ne samo na političnem polju, Gandhi je tudi gospodarsko organiziral indijski narod, da se tudi tukaj otrese angleškega suženjstva, ki je morebiti še hujše kot pa politično. Indija je namreč imela že od nekdaj sijajno bombažno industrijo, toda angleška konkurenca jo je popolnoma uničila. S pomočjo prednostne carine nakupijo sedaj vsako leto angleški kapitalisti poceni bombažno žetev, jo predelajo v tkanine v Angliji in potem drago prodajo v Indijo nazaj. Podobno je z drugimi domačimi obrtni. Poleg tega so pa nasejali po celi Indiji gostilne, kjer se prodaja domačinom vino in pa žganje, s čimer se ljudstvo telesno in moralno zastruplja.

Gandhi je z vso odločnostjo nastopil za treznost, proglasil je, da je borba za samovlado, svaradž, obenem borba za treznost. Vse krčme je treba bojkotirati in se popolnoma odreči alkoholu, s tem se zadevajo angleški izsesovalci, narod pa gospodarsko in moralno okrepi. Žel je v tem oziru sijajne uspehe, v navdušenju so Indijci celo šli predaleč in porušili nešteto gostiln, česar Gandhi seveda ni odobral, ker se ne sklada z njegovim naukom o nenasilju. Proti angleški industriji je predlagal enostavno sredstvo: ljudje naj si začnejo spet sami presti in tkati svojo

obleko. Rekel je: 70 odstotkov indijskega prebivalstva je kmetškega stanu, ki so vsako leto tri do štiri mesece brez dela; vzamejo naj kolovrat v roke! Vsakdo, ki nima dela, ki strada, naj začne presti, pa tudi drugi; v šolah se mora začeti poučevati preja; vsak moški in vsaka ženska, ki hočeta biti narodnjaka, morata vsaj po eno uro na dan presti. Vsakdo, ki se šteje pripadnika svaradž-gibanja, se mora obvezati, da bo kupoval samo doma izdelano blago, da bo razširjal pouk v preji. Sam je pisal podrobno, kako naj se prede, kako naj se ravna z bombažem, kako s kolovratom, in zraven opeval »godbo č a r k e«, kot se pravi v hindskem jeziku kolovratu. Imel je uspeha. Ne samo preprosto ljudstvo, tudi gospe po mestih so začele presti in nositi domačo obleko. Nastala je splošna moda. Angleško blago so na kupe sežigali.

Tudi za domačo vzgojo in izobrazbo je Gandhi poskrbel. Ker je bil nad angleškimi potujočevalnimi šolami proglašen bojkot, je ustanovil narodne šole, ki so temeljile na domači religiozni vzgoji. V Ahmedabadu je ustanovil l. 1920. n a r o d n o v s e u č i l i š č e, ki naj bi gojilo vzore nekdanje Indije. Poučujejo se glavna indijska narečja. Hindi se morajo seznaniti s koranom, mohamedanci pa s hindskimi svetimi knjigami. Učni jezik je hindustani, mešanica sanskrita, hindijskega, perzijskega in urdujskega jezika. Vzgoja se ne obrača samo na razum, temveč predvsem tudi na voljo in čuvstva ter — r o č n o d e l o. Vsak učenec mora znati orati in presti. Poleg tega je ustanovil v Ašramu posebno s a m o s t a n s k o š o l o z a v z g o j i t e l j e, nekako ognjišče, iz katerega naj bi izhajali indijski kulturni in politični delavci. Glavni namen te šole je poglobljanje v indijske zaklade filozofije, izklesavanje značajev ter filozofska in moralna vzgoja v indijskem duhu. Med predpisi v tej šoli jih je največ za učitelje, ki morajo poleg drugega napraviti obljubo: resnice, ne-nasilja, neustrašenost, popolne zdržnosti, uboštva, zmernosti, svadešija itd.

Gandhi se je zavedal, da more Indijo prenoviti le na ta način, da prenovi ljudi, te se prenovi z vzgojo, za vzgojo je pa treba vzgojiteljev, ki so prožeti njegovega duha in ljubezni do samorasle Indije. Zategadelj posveča največjo pažnjo svoji šoli v Ašramu, ki bo morda več pripomogla h končnemu osvobojenju indijskega naroda, kot pa organizirano gospodarsko in politično gibanje. Gandhi je ob priliki o vzgoji v azijskem duhu rekel sledeče:

»Sistematični študij azijskih kultur za obsežno izobrazbo ni nič manj potreben kot pa študij zapadnih znanosti. Ogromne zaklade sanskrita, arabščine, perzijskega jezika, palijske in magadijske je treba izrabiti, da se odkrijejo čuda narodne moči. Toda o tem ni govora, da bi samo ponavljali, kar se je izreklo v prejšnjih stoletjih. Na kulturo preteklosti se mora zgraditi nova kultura, ki se naj oploja na izkušnjah prejšnjih časov. Biti mora sinteza različnih civilizacij, ki so vplivale na Indijo; vendar ta sinteza se ne sme izvršiti po ameriškem vzorcu, kjer gospodujoča civilizacija požira vse druge. Vsaka kultura mora najti mesto, ki ji gre.

Smoter je soglasje, ne pa navidezna enotnost na podlagi nasilja.

Poleg vsega tega si je Gandhi stavil za svoj smoter, da ugladi nasprotja med posameznimi verstvi, narodnostmi, strankami in sloji (kastami). Zmirom poudarja, da ni treba želeti spojitve, popolnega izenoličenja, temveč samo prijateljstva. Povedali smo že, kako je spoprijateljil Hinde in mohamedance. Kaste smatra Gandhi v zdravi obliki za potrebne ude v organski celoti družbe, vendar pod- in nadrejenosti ne priznava. Posrečilo se mu je pridobiti vse sloje za skupno borbo. Svaradž je očarujoča beseda, ki zabrisuje medsebojna nasprotja. S posebno vnemo se je vrغل na rešitev parijskega vprašanja. Parijci¹² ne spadajo v nobeno kasto, ravnalo se je z njimi kot s sužnji, veljali so za nedotakljive, to se pravi, da se ni smelo z njimi občevati; kdor se je samo dotaknil kakega takega reveža, je moral opraviti očistilni obred, da je bil spet čist. Gandhi imenuje to socialno institucijo najsrამოtnejši madež na hindovstvu. Zaradi njega je Bog Indijce kaznoval, da so sami postali angleški parijci. Proglasil je, da je svaradž dotlej neizvršljiv, dokler obstoja še kak parijec. Organiziral jih je in jim svetoval, naj uporabljajo isto orožje proti Hindom, kot ga le-ti proti Angležem. Tudi v tem oziru je uspel, parijsko vprašanje je vzel v roke najvišji sloj braminov in od aprila 1920 ponehuje vidno »nedotakljivost«.

Prav tako se je lotil ženskega vprašanja, ki je zelo pereče v Indiji, zahteva zanje popolno svobodo in enakopravnost. Na ta način si je pridobil v ženskem svetu za svojo narodnostno borbo razumne pomagalka in hvaležne učenke, ki so izmed najboljših. Njegova žena daje dober zgled. Kot primer, kako se Gandhi loti vsega, bodi pripomnjeno, da je zbral celó prostitutke in se posvetoval z njimi, kako jih rešiti njihovega žalostnega položaja. Svetoval jim je čarko. Začnejo naj prestil!

Iz vsega tega je razvidno, da nima indijska borba za svobodo, kot jo je zasnoval Gandhi, samo značaja pasivnega odpora, temveč da aktivno gradi za ustvaritev nove Indije, ki naj predvsem triumfira z duševno silnostjo. Politične vezi bi potem same od sebe odpadle, ker je brez sodelovanja Indijcev itak vsako angleško vladanje iluzorno.

ANGLEŽI UPORABIJO ZOPER INDCE »ZAKON O ANARHISTIH«.

Treba je sedaj še pogledati, kako so reagirali na Gandijevo delovanje Angleži. Najprej so sprejeli z zasmehovanjem novi način borbe; podkralj lord Čelmsford je v avgustu 1920 izjavil, da je to izmed vsega nezmisla največji nezmisel. Poslal je samo »očetovski opomin« na ljudstvo, češ, da ni kazensko nastopal proti gibanju, ker voditelji poudarjajo zdrževanje od nasilja, toda vsaka sila in nepokornost oblastem se bo strogo kaznovala.

Ko se je pa gibanje zmirom bolj krepilo in organizacija izpopolnjevala in so s sprejetjem indijske ustave v Nangpurju ustvarili državo v

¹² Prvotni prebivalci Indije, ki so jih Ariji ob svojem prihodu podjarmili.

državi ter je šolski, gospodarski in upravni bojkot napravljajl čedaljevečji nered v upravi, je začelo Angleže skrbeti in so iskali priložnosti za strožji nastop. Dali so jo različni nemiri in krajevni upori, nasilne manifestacije proti alkoholu itd. Teoretično priznavanje nenasilja v vsakdanjem življenju pri navdušenju in razburjenju dostikrat spodrsne. Na podlagi neredov je vlada prepovedala »Non-Cooperation«-združenja, njihove shode, dala je policiji brezpogojno oblast in začelo se je zapiranje, poboji in nasilnosti. Kot odgovor na to je odbor vseindijskega narodnega zbora v marcu 1921 sklepal o civilni dezobedienci, o odreki davkov; toda našel je ljudstvo za to še nezrelo. S preganjanji je raslo navdušenje med ljudstvom. Gandhi je bil v tem letu na vrhuncu svoje politične moči. Vseindijski zbor, ki se je sestel v avgustu, mu je izročil neomejeno oblast. Ljudstvo ga obožuje, dalo mu je priimek Mahatma, smatrajoč ga za utelešenega boga, on pa se imenuje »ponižnega hlapca Indije in človeštva«. »Zame tečeta domovina in človeštvo vzporedno. Narodnjak sem, ker sem človek. Nikdar ne bi hotel na ta način Indiji koristiti, da škodujem Angliji ali kakemu drugemu narodu. Imperializem nima mesta v mojem življenju.« Besede, vredne, da se vklešejo z zlatimi črkami v zgodovino človeške kulture!

Borba je dobivala zmirom ostrejšje oblike in dogodki se odigravajo čedaljebolj hitro. Celo leto 1921. je ena sama dolga vrsta uporov, stavk in političnih izgrediv. Vlada je zaprla mohamedanske voditelje, ker so se na kalifatskem posvetovanju v juliju izjavili za proglasitev republike, če Anglija ne popravi mirovne pogodbe. Nato se je kalifatska skupščina še enkrat zbrala in potrdila sklepe, ki so jih napravili zaprti voditelji. Odbor vseindijske skupščine, ki se je sestel v novembru, se je izjavil solidarnega z mohamedanci in je pooblastil posamezne pokrajine, da začno z odrekanjem davkov, in sicer na dan prihoda angleškega prestolonaslednika v Indijo. Pogoji so: priznavanje svadešija, Non-Cooperation, ročna preja, ne-nasilje, discipliniranost in požrtvovanje. Razglasilo se je, da ne bo nihče dobil za škodo, ki jo bo imel od pripadnosti k Non-Cooperation, nobene odškodnine, da bi se na ta način ljudje prisilili, da se bore zgolj iz prepričanja.

Ko se je 17. decembra 1921 vkrcal angleški prestolonaslednik v Bombeju, nekateri bogataši, posebno Parzi, niso hoteli praznovati dogovorjenega hartala, ki ga je Gandhi oznanil kot začetek civilne dezobedience. Množice so se razljutile in jim požgale vse hiše. Ko je Gandhi o tem zvedel, je bil silno žalosten, videč, da ljudje ne umevajo še dovolj dobro njegovega nauka, zato je takoj ustavil napovedano civilno dezobedienco. Sam pa se je postil v pokoro za grehe svojega naroda.

Angleška vlada je v strahu začela uporabljati proti vsem članom Non-Cooperation-gibanja neki zakon iz l. 1908. proti anarhistom. Na tisoče odbornikov je moralo v ječe, vendar takoj so se vpisali novi tisoči v odborniške sezname. Ko je 24. decembra potem prestolonaslednik pristal

v Kalkáti, so praznovali hartal do zadnjega vsi in peljal se je kakor skozi izumrlo mesto. Razen Angležev ni videl nobenega človeka, vse prebivalstvo je prebilo ves dan doma in v svetiščih v molitvi in postu! O velik, občudovanja vreden narod!

Isti dan se je vršilo zborovanje vseindijske skupščine v Ahmedabadu. Bilo je čisto kratko. Potrjeni so bili vsi Gandijevi ukrepi, dobil je mandat, da vnovič proglasi civilno dezobedienco, na kateri je potem treba vztrajati do končne popolne neodvisnosti. Vsi poslanci so imenovali svoje namestnike, ker so vedeli, da bodo po končanem zborovanju takoj aretirani. V resnici je bilo prihodnje tedne odvedenih v zapore nad 25.000 ljudi. Javljali so se zmirom novi. Nastal je popoln nered v upravi in po celem svetu se je pričakovalo, da se bo s ponovno proglasitvijo civilne dezobedience zrušila oblast Angležev, ker je obenem grozila boljševiška nevarnost od zunaj.

PREMAGAN Z ZVITOSTJO IN ZAPRT.

V teh usodnih trenutkih je Gandhi napravil dvoje političnih napak. Poznavajoč njegovo spravljalnost se je podkralj izjavil v januarju 1922 pripravljenega, da se pogaja z zastopniki indijskega naroda v svrhu take rešitve političnega položaja, ki bi bil obema strankama po volji. Čeprav je Gandhi dobil od narodnega zbora v Ahmedabadu naročilo, da ne sme skleniti premirja s sovražnikom, je v svoji lahkovernosti, prepričan, da je treba zgrabiti vsako dobro voljo nasprotnika za prijateljski sporazum, odgodil napoved civilne dezobedience in se udeležil predpriprav za sklicanje »Round Table Conference«, zastopnikov vseh strank in vseh plemen obenem z Angleži.¹³ Ko se je na ta način zaupanje nestrpnega ljudstva, ki je čakalo samo še zadnjega migljaja, precej omajalo, je angleški podkralj izjavil, da se ne mara pogajati z nezakonitimi prevratniki ter da bo z vso strogostjo zatrl upor.

Tudi v mirnem Gandiju je sedaj zavrelo. Poslal je 9. februarja podkralju bojno napoved, v kateri naznanja, da bo čez teden dni začel s civilno dezobedienco. Ko je bilo že vse pripravljeno, so v kraju Harila napadli policaji nek miren sprevod, množica je bila razljučena in je pobila vse policiste ter jim zažgala vojašnico. To je bil za Gandija nov udarec. Ta dogodek mu je iznova pokazal, da ljudstvo še ne umeje

¹³ Angleži sami priznavajo, da je viselo njihovo gospodstvo v Indiji po zborovanju v Ahmedabadu na niti. Porabili so proti gibanju vsa razpoložljiva sredstva — saj je bilo nad 25.000 ljudi zaprtih poleg vseh voditeljev — in vendar so bili vsi ukrepi zaman. Tristo milijonov ljudi je samo čakalo migljaja diktatorja Gandija, in čisto gotovo je, da bi ne bilo ostalo samo pri odreki davkov. Izbruhnil bi bil splošen požar. Angleži so tudi dobro vedeli, da bi pomenilo zapreti Gandija isto, kakor dati zadnji povod za to. Bili so popolnoma brez moči in nikdar se še ni tako majalo angleško svetovno kraljestvo kot prve tedne v letu 1922. Zato je razumljivo, kaka važnost se pripisuje izborni šahovski potezi tedanjega podkralja Ridinga (Reading), ko je predlagal Gandiju — konferenco na predvečer revolucije. Kot že velikokrat, je tudi to pot rešila Angleže njihova politična modrost.

popolnoma njegovega nauka, in je kljub temu, da je njegov ponos silno trpel, ko je že podkralju napovedal boj, spet ukinil dezobedienco in napisal v svojem glasilu »Young India« (Mlada Indija), da mu je Bog silno dobrotljiv, ker mu s takimi dogodki kaže, da ljudstvo ni še zrelo za svobodo. Postil se je pet dni. Ljudstvo, ki je stalo na žerjavici, je postalo trudno in posebno so mu zamerili voditelji, tako da se je imel 24. februarja, ko je zboroval odbor vseindijskega zbora v Delaju, zahvaliti samo svoji osebnosti, da je bil njegov sklep o ukinitvi civilne dezobediencie s skromno večino potrjen. To je bila Gandijeva politična napaka, ki se pa dá iz njegovih nazorov popolnoma konsekventno izvajati. V tem času moramo zaznamovati peripetijo njegovega dosedanjega političnega delovanja.

Dokler je bil Gandhi oboževan od vsega naroda in so mu drugi voditelji brezpogojno zaupali, se ga angleška vlada ni upala zapreti. Sedaj pa je prišel čas. Dobili so hitro povod. Na podlagi treh člankov je bil obsojen za svoje prevratno delovanje na 6 let težke ječe. Razglasil je: »Ljudstvo naj praznuje dan mojega zapora kot praznik veselja. Vlada misli, da bo potem osvobodilnega gibanja konec. Dokažite nasprotno. Poskusi naj vlada moč ljudstva. Največjo čast mi izkažete, če ohranite mir. Načelo ne-sodelovanja in ne-nasilja še bolj spolnjujte!«

S tem je Gandhi spet pridobil, Indija še bolj veruje vanj.

* * *

Po Gandijevem zaporu, je začela v vseindijskem narodnem zboru zmirom bolj zmagovati proti pripadnikom Non-Cooperation-načela stranka političnih svaradžistov pod vodstvom Gandijevega prijatelja C. R. Das-a, ki je zahteval, da se Indijci udeleže parlamentarnega dela v »cesarskem zakonodajnem odboru«, ki ga je, kot že omenjeno, ustanovila l. 1919. Montagu-Čelmsfordova ustavna reforma. Stranko političnih svaradžistov torej zastopa ustavno-parlamentarno borbo. V decembru l. 1923. so dobili od vseindijskega narodnega zbora dovoljenje, da se udeleže od angleške vlade razpisanih volitev v omenjeni zakonodajni odbor, v katerega so nato dobili od 103 poslancev polovico mest. Od takrat naprej se vrši borba za indijsko samovlado-svaradž ustavno-parlamentarnim putem.

Ko so lansko leto v marcu izpustili Gandija iz zapora zaradi bolezni — bil je operiran na slepiču — to ni spremenilo nove smeri indijske politike. On sam pa vztraja še nadalje na svojem stališču: Ne-sodelovanje z vlado, ki dela krivice, ne-nasilje in resnicoljubnost v političnem boju. Izjavil se je Gandhi tudi ponovno proti zvezi in pomoči Rusije, vsekakor zaradi svojega religioznega programa.

Čisto gotovo je, da bodo pri sedanjem svetovno-političnem stanju dosegli Indijci svoj svaradž, samovlado in politično neodvisnost. Tòda nekaj »nacij« več ali manj, to za ostalo človeštvo nima tolike važnosti. Pomen Gandijevega gibanja za nas je ta, da je on, Indijec, pokazal nam,

»krščanskim« Evropcem, kako se mora Kristusov nauk o ljubezni bližnjega (in sovražnika) uporabljati in to celo uspešno v politični borbi.

Gandí sam je rekel: »Upam, da se bo razširil po vsem svetu ta duh požrtvovalnosti in pripravljenosti trpeti. To je svoboda. Nobena moralna vrednota ne more biti večja, tudi narodna neodvisnost ne. Zapad veruje trdno v silo in telesne dobrine. Dolgo lahko še kliče po miru in razorožitvi, zmirom ga bo prevpila lastna divjost.«

»Dejstvo, da je moralna sila višja od brutalnega nasilja, bo dokazal svetu narod, ki je sam brez orožja.«

»Indiji je pridržano, da pokaže svetu, kako izgleda resnica, ki ne omogoča samo razorožitve, temveč jo celo spreminja v moč.«

Dr. Josip Jeraj:

Kulturne naloge Jugoslovanstva.

Nacionalizem in jugoslovanstvo.

Ako smo označili kot glavno kulturno nalogo jugoslovanstva poživitev slovenske, hrvatske in srbske narodne zavesti, ki vse tri v svojih glavnih tendencah merijo na jugoslovanstvo, si nikakor ne smemo predstavljati, kakor da je kulturno delo za narod identično z nacionalizmom. Nacionalizem je po svojem bistvu agresiven, nestrpiliv do drugih narodov, ne pozna ljubezni in ne sporazuma, temveč edinole silo in moč. Vse to pa prav umevano in pravo jugoslovanstvo, ki vsebuje slovensko, hrvatsko in srbsko narodno kulturo, izključuje. Narodnost je po svojem bistvu občestvo ljubezni, zato tudi vsakdo, kdor goji v pravem pomenu narodnost, goji tudi medsebojno ljubezen, sporazum. Seveda s tem nočemo trditi, da bi morali radi same ljubezni vse popuščati tujim narodom, ki nam delajo krivico. Poudariti samo hočemo, da je napihnjen nacionalizem, ki mu je prvi argument puška ali revolver, daleč proč od pravega umevanja narodnosti. Mi moramo verovati v ljubezen, v dostojanstvo človekovo kot otroka božjega, nacionalizem pa veruje le v silo, v brutalen boj za obstanek. Zgodovino pojmuje na podlagi Darwinove teorije divjega medsebojnega boja za obstoj. Mi smo pa prepričani, da še druge višje sile posegajo v razvoj povestnice, da nad vsemi tako raznolikimi dogodljaji v usodi narodov delujejo še višje ideje Pravice, Resnice in Lepote. Po svojem jedru je nacionalizem v svojih izrodkih izraz človekovega nezaupanja v svet, da izraža osmisleni kosmos.

Nekdaj ga niso tako poznali, šele Kant je prelomil slavno tradicijo philosophiae perennis, ki je izhajala od Aristotela in Platona in se dovrševala v Avguštinu in Tomažu, in s tem omajal vero v svet urejujoče božje ideje. Od Kanta naprej je postala sila geslo v narodnosti v obliki nacionalizma. Človek ne veruje, da se življenje razvija po kozmičnih idejah, zato pa treba siliti, s silo napraviti iz kaosa kosmos. Povsod vidimo, da skušajo v modernih državah vse probleme rešiti z organizacijo, spretno tehniko, v duha, dostojanstvo človekovo se nič ne zaupa. Seveda se to ne posreči, ker človek je več kakor mehanizem, ker ima dušo, ki je ustvarjena po božji podobi. Zato nacionalizma ne bomo prej premagali, dokler ne naslonimo vse svoje udejstvovanje na načelo slavne krščanske univerzalne filozofije, ki je skozi dolga tisočletja dajala smer-nice narodom. Zaeno s to filozofijo, ki je eminentno krščanska, bomo zopet dobili vero v človeka in njegovo dostojanstvo, s tem pa bomo tudi že spremenili

nacionalistične metode v nove, ki odgovarjajo notranji duševni zavesti človeškega dostojanstva. Tako bomo polagoma razumeli, da kulturno zbližanje Jugoslovanov ne pomeni izključevanja drugih, vladstvo nad drugimi, imperializem, marveč le predstopnjo ali pa pomoček k zbližanju vseh narodov v eno civitas christiana.

Anarhizem.

Paralelno z nacionalizmom moramo izločiti iz jugoslovanstva kvietistični oziroma anarhistični mysticism, ki je našel tako izrazitega zastopnika v Radiću. Ta tvori prav tako nevarnost za jugoslovanstvo kakor nacionalizem, ker je ravno nagnjenje k takemu sanjavemu kvietizmu bistveno slovanska napaka. Slovani po svojem značaju, ki je globoko duševen, čustven, nagibljeni k temu ekstremu. Že od nekdaj imajo sekte, ki so ekstremno mirotvorno pojmovali življenje, pri nas veliko vlogo. Bogomili, staroverci, v novejšem času Tolstoj (neprotivljajenje zlu) in drugi ruski misleci preveč poudarjajo kvietistično resignacijo, ki pelje po svojih posledicah ravno tako v razkroj kakor sila. Vedeti moramo, da življenja ne moremo obvladati trajno ne s silo ne z vse odpuščajočo ljubeznijo, temveč le z resnim ustvarjanjem, ki išče v svobodnem delu izravnave ljubezni z energično voljo. Te srednje poti, ki je izrazito krščanska, ravno Slovani ne moremo najti. Pri nas je ali skrajni mysticism, ki odklanja vsako obliko, povzročujoč anarhičnost in kaos, ali pa skrajno absolutistično tiranstvo, zatirajoč vsakršno svobodno udejstvovanje posameznika ali naroda. Dokaz so nam znani slovanski ekstremi: caristična, anarhična in boljševiška Rusija, razmere v naši lastni državi.

Ako izvozimo morda Čehe, moremo reči, da se je zgodovina vseh slovanskih narodov razvijala v samih ekstremih, prehajajoč iz krize v krizo, iz revolucije v revolucijo. To nam da mnogo misliti, kako naj mi izčistimo svojo miselnost in jo naravnamo v normalni tir.

V katero smer?

Če upoštevamo anarhični in kaotični značaj slovanski, si bomo tudi lažje stavili širše kulturne naloge, ki jih stavi jugoslovanstvu sedanjí čas. Izmed mnogoštevilnih kulturnih pokretov, ki danes zanimljejo človeštvo, bomo izbrali ravno tiste, ki so za našo kulturo najpotrebnejši. Ne smemo se samo slepo navduševati za vse pokrete, ki jih miselni veter prižene k nam, temveč moramo skrbno izbirati. Danes pretresa svet vprašanje obnove antične kulture, pozitivne realistične kulture, ki računa predvsem s tehničnimi vrednotami, obnove srednjeveške krščanske romantike in gotike; vnovič razburka duše vprašanje, ali se naj novodobna osebnost orientira bolj individualno ali socialno, ali naj bo človek bolj ascet in mistik ali bolj delavec. Celo duševno morje najrazličnejših pokretov preplavlja svet, njihovi valovi pljuskajo tudi preko nas, naše duše pa so široko odprte, lačne duševne hrane. Vprašanje nastane tukaj, kako se naj orientiramo Jugoslovani.

Povdarili smo kot temelj vsega jugoslovanstva razvijanje in usovršitev slovenske, hrvatske in srbske narodne kulture. S tem smo se opredelili za misel, da mora biti vsaka kultura narodna, izhajati in se razvijati iz svojega lastnega bistva, kakor mu je dano po specifično fizični, duševni njegovi narodni naravi, po zemlji, podnebju, okoliščinah časa, prostora ter okolice, ki se v njih razvija. A samo razvijanje iz samega sebe in svoje narodnosti je še premalo. Narod, ki izolira samega sebe, mora nehote okosteneti, zaostati in postati enostranski. Vsaka zdrava narodna romantika zahteva izpopolnitve po drugih narodnih kulturah, posebno po kulturnih vrednotah, ki jim pripada nadnarodni, splošnočloveški značaj. Ves napre-

dek človeštva temelji ravno na tej pravilni izravnavi vseh človeških kulturnih vrednot. Tudi je potreba take izpopolnitve samo po sebi umevna, ker živi vsak narod le omejeno življenje svojega časa in prostora, vsaka kultura pa mora imeti kljub svoji individualnosti splošnočloveške vrednote.

Antična kultura in jugoslovanstvo.

Že na podlagi tega izvajanja je razvidno, da je napačno s stališča romantičnega kulturnega ideala ali z modernega realističnega stališča zavračati klasični kulturni tip. Klasika s svojimi kulturnimi vrednotami se ne bo nikdar preživela, že radi tega ne, ker izhaja vsa sedanja evropska duševna in estetska kultura (nikakor pa ne verska in etična!) iz klasičnih grško-rimskih virov. Ako hočemo zatajiti stare Grke in Rimljane, moramo zatajiti tudi precejšen del svoje sedanje izobrazbe, ki nam je postala narodna in nam prešla v kri in meso. Literatura, poezija, umetnost, politika, jezikoslovje nam je nerazumljivo, ako ne poznamo tudi Grkov.

Napačno pa bi bilo, ako bi hoteli vso moderno izobrazbo postaviti izključno na klasični temelj. To so enkrat poskusili, a dobili niso klasike, temveč le klasicizem, ubogo kopiranje. To je tudi radi tega napačno, ker je klasika po svojem bistvu nekaj omejenega na stari grški in rimski svet. Tudi klasičen kulturni tip ni originalen. Novejša veda je dokazala, da je sinteza staroazijskih kulturnih prvin, ki so jih Grki in Rimljani sprejemali, tako da klasika ne pomeni kulminacije človeškega duha, temveč samo razvoj. Mi Jugoslovani pa moramo iz nje razbrati, kar je za nas najbolj pomembno.

Stara klasika nam mora biti učiteljica s svojo izrazito kulturo oblike, reda in organizacije, da premagamo po njej svojo slovansko neizrazitost, neoblikovanost v življenju in umetnosti. Če povdarjamo potrebo, da sprejmemo vase oblikovne elemente antične kulture, moramo ravno Jugoslovani izmed njih izbirati. Antična kultura se nam predstavlja v svojem grškem, latinskem in helenističnem svetu. Jasno je, da se morajo romanski narodi nasloniti predvsem na latinsko antiko, germanski na grško, slovanski, posebno vzhodno-slovanski, pa na helenistično dobo, ker so iz nje izšli. Pri nas v Jugoslaviji smo nekako na mejniku vzhodne in zapadne kulture. Slovenci in deloma tudi Hrvati smo zrastle v romansko-germanskem ozračju, zato moramo tudi črpati iz latinske in grške klasike, Srbi pa se morajo v smislu organskega razvoja bolj naslanjati na helenistični svet, da se prav razvijajo v svojem pravcu. Ako se tako zatečemo k pravirom svoje kulture, moramo ravno tu potem vpoštevati, da moramo drug drugega izpopolnjevati. Slovenci moramo posredovati zapadniški smisel za red, disciplino, solidno in vztrajno delo, ki smo si ga priučili od stare rimske resnobe in germanskega smisla za red, Srbom, Srbi pa morajo nuditi svoje vrline, ki izhajajo iz helenistične kulture, Slovencem in Hrvatom. Slovenci, Hrvati in Srbi imamo ravno nalogo, da stvorimo neko idealno sintezo med zapadno-evropskim umskim hiperaktivističnim kulturnim idealom in vzhodnoevropskim idealom miru in globoke kontemplativnosti. Ravno v jugoslovanstvu se mora napetost med njima izravnati.

Odkar je helenizem zadnjič stvoril med njima s svojo veličastno kulturo sintezo med vzhodom in zapadom, Evropo in Azijo, sta se razvijali evropska in azijska kultura narazen, tako da danes zija med njima veliko nasprotje. Vsaka je šla v svoj ekstrem. Evropa v hiperaktivnost, Azija in deloma tudi vzhodna Evropa v kvietistično resignacijo. Ako hočemo upostaviti pravo razmerje, treba helenističnega duha poživiti, ki spaja oba elementa.

(Dalje.)

Zadružna Gospodarska banka d. d.

(V lastni palači vis-à-vis
hotela „Union“.)

Ljubljana, Miklošičeva cesta 10. Telefon 470 in 57.

Podružnice: Bled, Celje, Djakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split in Šibenik.

Račun poštino-čekovnega zavoda za Slovenijo št. 11.945, za Hrvatsko št. 39.080.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja tudi tuje valute in devize, sprejema vloge na tekoči račun in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. — Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din. - Vloge nad 125.000.000 Din.

Pisalni stroji na obroke!

The Rex Co.

Telefon 266. Ljubljana. Gradišče 10.

Ustanovljeno 1852.

TEOD. KORN, Ljubljana

Poljanska cesta št. 8

(prej Henrik Korn).

Krovec, stavbni, galanterijski in okrasni klepar. --- Instalacija vodovodov. --- Naprava strelovodov. --- Kopališke in klosetne naprave. --- Izdelovanje posod iz pločevine za firnež, barvo, lak in med vsake velikosti, kakor tudi posod (škatle) za konzerve.

Karol Polak

delniška družba.

Tovarna usnja, čevljev in galanterijskih izdelkov.

Prodaja en gros in en detail v posebnem lokalu v tovarni.

Oblastveni koncesijonirani zovod

„PANA“

v Ljubljani, Poljanska cesta 12,

ima sredstvo, s katerim se odpravi pod garancijo najslej lekom tedna vse ščurke, miši in podgane iz kuhinje, sobe, shrambe, kleti, skladišč, hleva, skednja, s polja itd. In to brez vsake nadležnosti in brez vseh posledic. — Naročila se sprejema osebno in pismeno.

Bronaste zvonove

ulivamo najceneje in z dobavnim rokom od dveh do petih mesecev. Stalna razstava v Št. Vidu.

ZVONARNA IN LIVARNA

ŠT. VID nad Ljubljano.

Mestna hranilnica ljubljanska

(gradska štedionica) v Ljubljani.

STANJE VLOŽENEGA DENARJA preko 125 milijonov dinarjev ali 500 milijonov kron.

SPREJEMA VLOGE na hranilne knjižice in tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

ZLA STI PLAČUJE za vloge proti dogovor enodp ovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

JAMSTVO za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kakor kjerkoli

drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še

mesto Ljubljana

z vsem premoženjem in davčno močjo. Ravno radi tega nalagajo pri njej tudi sodišča denar mladoletnih, župni uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je **denar popolnoma varen.**

Trgovina z oblačilnimi
telovadnimi potrebščinami
ter modni salon
za gospode

Peter Capuder
Ljubljana
Dalmatinova ulica

Anton Kobi

lesna industrija in eksportna trgovina.
Centralna pisarna: Ljubljana, Lžanska cesta 22.

Lastne parne žage in skladišča:
Borovnica, Podpeč in Begunje.
Tovarna zabojev po naročilu.
Opekarna apnenca, umetni mlin.

Prva hranjska tovarna upognjenega pohištva iz maslnega impregniranega lesa.

Zahtevajte katalog in cenik.

Telefon 540. Telegrami: KOB, Ljubljana.

Vsem,

ki hočejo dobro kavo piti,
priporočamo izvrstno našo
pravo domačo Kolinsko
cikorijo.

Tvornica pohištva

Andrej Kregar

St. Vid nad Ljubljano

se priporoča

za izvršitev stavbnih in pohištvenih
del. Velika zaloga spalnic, jedilnic in
pisarniških oprav.

Postrežba točna. — Delo
solidno. — Cene zmerne.

Slavnemu občinstvu se priporoča trdka

Franc Cerar družba
z o. z.
Tovarna slamnikov in klobukov
v Domžalah, Stob 50.

Zaloga v Celju, Gosposka ulica 4.
Popravila se sprejemajo vsako
sredo pri Kovačevič & Tršan, Ljubljana, Prešernova ulica št. 5.

Trdka

Ložar & Bizjak

Ljubljana, Sv. Petra cesta 20

priporoča častiti duhovščini prvovrstni
atelje za izdelavo duhovniških oblek
bodisi talarjev kakor tudi drugih oblek.
V zalogi imava tudi vsakovrstne ovrat-
nike, šmisete itd.